

Euro viitekursside raamistik

Euro viitekursside (nimetatakse ka EKP viitekurssideks), Euroopa Keskpanga kui ametiasutuse ega teiste osalejate kui arvutusagentide suhtes ei kohaldata 2013. aasta juulis kehtestatud Rahvusvahelise Väärtpaberijärelevalve Organisatsiooni (IOSCO) põhimõtteid finantsvaldkonna võrdlusindeksi kohta.

Seetõttu on osalejad sõlminud allpool toodud euro viitekursside mittedivulgeeritava raamistiku, olles veendunud, et kursside juhtimise ja kehtestamise meetodi läbipaistvus on avalikes huvides ja tugevdab viitekursside usaldusväärsust.

Euro viitekurssidega seoses tähistab mõiste „viitekurs” vahetuskurssi, mida ei kavatseta otseselt ega kaudselt (võrdlusalusena) kasutada üheski turutehingus. Viitekurssi kasutatakse üksnes teavitamise eesmärgil.

1 Euro viitekursside juhtimine

Euroopa Keskpanga Süsteemi turuoperatsioonide komitee vastutab euro viitekursside kehtestamise suuniste koostamise eest, et tagada tõhusad meetodid ja asjakohane läbipaistvus ning vältida huvide konflikte. Eelkõige on turuoperatsioonide komitee ülesanne:

- vaadata korrapäraselt läbi euro viitekursside määratlus, ulatus, eesmärk, kontekst ja kavandatav, oodatav või teadaolev kasutus;
- vaadata korrapäraselt läbi meetodid, mida EKP kasutab euro viitekursside kehtestamisel (edaspidi „meetodid”);
- otsustada, kas meetodite muutmissetpanekud on ulatuslikud, hinnata, kas meetodid mõõdadavad jätkuvalt asjakohaselt turuolukorda, ja teostada järelevalvet muutuste üle;
- kontrollida, kas EKP järgib meetodeid ja vaadata läbi kõik erandid ning nende põhjused;
- teostada järelevalvet euro viitekursside avaldamise üle, vaadata läbi kõik erandid ja nende põhjused;
- vaadata läbi ja kiita heaks menetslused euro viitekursside tühistamiseks või lisamiseks ning sellekohane suhtlus osapoolte vahel.

2 Euro viitekursside kehtestamise meetodid

EKP määrab euro viitekursid iga päev kell 14.15 (Kesk-Euroopa aja järgi) telekonverentsil, mis toimub ametiasutuse ja arvutusagentide vahel. Viitekursid

avaldatakse EKP veebilehel ja valitud elektrooniliste kanalite kaudu ligikaudu kell 16.00 (Kesk-Euroopa aja järgi).

Euro viitekursside iga valuutapaari jaoks on tavaliselt olemas aktiivne turg. Samal ajal võib turu likviidsus olla väga erinev, ulatudes likviidsusest peamiselt vääringust suhteliselt mittelikiidse vähem kasutatava vääringuni. Samuti on likviidsus eri kellaaegadel erinev. Turu likviidsust mõõdetakse hetketuru käibega, mida prognoositakse Rahvusvaheliste Arvelduste Panga poolt iga kolme aasta järel läbiviidava küsitluse ja teiste sarnase ulatusega statistikaaruannete põhjal.

2.1 Andmeallikad

EKP vaatab korrapäraselt läbi euro viitekursside kehtestamiseks ja valideerimiseks kasutatavate andmete asjakohasuse. Läbivaatamise eesmärk on muu hulgas i) aidata kaasa, et euro viitekursid põhineksid usaldusväärsetel ja jälgitavatel turuandmetel, mis kajastavad reaalsel majandusolukorda vastaval turul, ning ii) tagada, et euro viitekursid kajastaksid usaldusväärset valuutaturgu.

Euro viitekursside kehtestamise aluseks olevaid andmeid ei koguta komisjonide ega küsitluste abil. EKP kasutab ostjate ja müüjate vahel tehtud tehingute andmeid nendelt turgudelt, kus sellised andmed on kättesaadavad ja kajastavad piisavat likviidsust. Kui turu likviidsus on madalam, põhinevad euro viitekursid peamiselt või täielikult ostu- ja müügihinna määradel või eelnevatel tehingutel. Likviidsuse tase määratakse ekspertide hinnangute alusel.

2.2 Andmete valideerimine

Selleks et euro viitekursid kajastaksid vastava turu olukorda antud ajal, kontrollitakse kursside kõrvalekaldeid mitu korda. EKP kontrollib arvutusagentide abiga andmete kõrvalekaldeid andmete saamise hetkel. Selle tulemusel võidakse osa andmeid euro viitekursside määramisel välja jätta. Vääringupõhised süsteemsed kõrvalekalded vaatab kord aastas läbi turuoperatsioonide komitee. Nende läbivaatamiste põhjal võib komitee otsustada teha muutusi protsessis, et kajastada valitsevaid turutingimusi.

Andmeallikate järjepidevus: osalejad peaksid kontrollima, et eri allikatest saadud andmed oleksid järjepidevad.

Valitsevate turutingimuste adekvaatus: osalejad peaksid kontrollima, et saadud vahetuskurss jääb kooskõlastamise hetkel kehtinud ostu-/müügikursi piiresse. Samuti tuleb kontrollida, et andmete esitamise sagedus oleks piisavalt suur turul kehtiva vahetuskursi hindamiseks. Kui asjaomase valuutapaari viimane olemasolev kurss on saadud rohkem kui 30 sekundit tagasi, ei tohiks seda pidada aktiivse kauplemise kursiks, välja arvatud juhul, kui vahetuskursi volatiilsus on piiratud.

Otseste vahetuskursside ja USA dollari ristkursil põhinevate kursside järjepidevus: kui vääringuga kaubeldakse üldiselt aktiivsemalt USA dollari suhtes,

tuleks võrrelda euro otsest vahetuskurssi ja USA dollari ristkurssi. Kui erinevus on märkimisväärne, tuleks kasutada USA dollari ristkurssi. See peaks olema põhistsenaarium nende valuutade puhul, millega kaubeldakse turu lahtioleku ajal, mis ei kattu kooskõlastamise ajaga.

Igas etapis tuleks lähtuda neljasilmapõhimõttest. Selle tagab mitme keskpanga osalemine euro viitekursside kehtestamisel. Vastuolu ilmnmisel peaks selle leidnud töötaja esitama lühikese selgituse ja pakkuma välja alternatiivse kursi.

2.3 Ekspertihinnang

- EKP-l on õigus otsustada, kas kasutada andmeid euro viitekursside määramisel. Viitekursside kehtestamine hõlmab valideerimisprotsessi, mille käigus EKP töötajad ja arvutusagendid vaatavad muu hulgas läbi andmed ja kavandavad euro viitekursid, lähtudes teatud eelnevalt kindlaks määratud kõrvalekalletest. Nende kõrvalekallete rakendamisel võib otsustada, kas teatud andmeid viitekursside kehtestamisel arvestatakse või mitte. Lähtudes EKP kogemusest turuandmete tõlgendamisel, võtavad EKP töötajad vajaduse korral vastu otsused, et tagada euro viitekursside kvaliteet ja usaldusväärsus. Eelkõige võivad EKP töötajad tugineda sagedamini enda hinnangutele aktiivse, kuid madala likviidsusega turu puhul, kus tehinguandmed ei pruugi olla pidevalt kättesaadavad. EKP on kehtestanud siseeeskirjad ja kvaliteedikontrolli menetlused, mille alusel kasutatakse töötajate hinnanguid ning mille eesmärk on tagada protsessi järjepidevus ja kontroll. Töötajad läbivad koolituse, kuidas neid eeskirju ja menetlusi järgida.

2.4 Ulatus

- EKP avaldab euro viitekursid kõigi euroalaväliste Euroopa Liidu liikmesriikide ametlike vääringute suhtes. Lisaks kehtestatakse ja avaldatakse euro viitekursid kõige likviidsemate aktiivse hetketehingute turuga valuutade suhtes. EKP võib turuoperatsioonide komiteega konsulteerides kaasata ükskõik millise riigi vääringu.

2.5 Kehtestamise meetod ja andmeallikad

- Euro viitekursid kehtestatakse ja valideeritakse 32 vääringu suhtes (USD, JPY, AUD, NZD, ZAR, PLN, CZK, RON, BGN, TRY, HUF, RUB, HRK, ISK, ILS, CAD, BRL, KRW, IDR, PHP, SGD, HKD, CNY, MYR, THB, INR, NOK, DKK, SEK, CHF, GBP ja MXN) põhinedes tehingute järjekorral (siduv noteering) ja kauplemiskurssidel (kui need on kättesaadavad), mis on saadud suurematest välisvaluutaplatvormidest. Lisaks võib kasutada muid allikaid, kui on vaja kinnitada ja tagada mõne kursi õigsus. Põhieesmärk on kehtestada euro viitekursid kõigi nimetatud vääringute suhtes otse euro vastu kaubeldavate vahetuskursside alusel. Kui see ei ole võimalik, kasutatakse kursside

kehtestamisel peamise likviidse vääringu kauplemiskursse või siduva noteeringu kursse euro või muu peamise likviidse vääringu suhtes. Kui vahetuskurss peamise likviidse vääringu suhtes on ainuke kättesaadav allikas, arvutatakse euro ristkurss selle peamise likviidse vääringu viitekursi ja euro vahelise kursi abil.

- Turuandmed läbivad vääringupõhise süsteemse kõrvalekalde kontrolli, mille käigus tuvastatakse vöörandmed. Vöörandmeid valideerivad EKP töötajad, kes kasutavad kinnituse saamiseks teisi teabeallikaid või enda hinnanguid, et määrata turu tase.
- Kui euro viitekursid on kehtestatud noteeringute alusel, määratakse kursid (aritmeetiliste) keskmiste ostu- ja müüginoteeringute põhjal.

2.6 Euro viitekursside avaldamine riigipühadel

- Euro viitekursid kehtestatakse ja avaldatakse kõigil päevadel, mil TARGET2 toimib.

3 Euro viitekursside kehtestamise meetodite muutmine

- Meetodid vaatavad korrapäraselt läbi turuoperatsioonide komitee. Muutuste tegemise protsess on järgmine:
 - 1) iga turuoperatsioonide komitee liige võib teha ettepanekuid meetodite muutmiseks;
 - 2) EKP töötajad jälgivad pidevalt valuutaturge, koguvad euro viitekursside sidusrühmade arvamusi, hindavad meetodite muutmise vajadust ja teevad vajaduse korral asjakohast eeltööd enne muudatusettepanekute esitamist turuoperatsioonide komiteele;
 - 3) turuoperatsioonide komitee vaatab läbi kõik meetodite muutmise ettepanekud ja võtab vastu otsuse, pidades silmas EKP töötajate hinnangut;
 - 4) kui turuoperatsioonide komitee leiab, et tuleb teha oluline muudatus, esitatakse see kinnitamiseks EKP juhatusele;
 - 5) EKP teavitab avalikkust kõigist kavandatavatest olulistest muudatustest meetodites ja esitab selgitused koos asjakohaste dokumentidega. Lisaks avaldatakse ajakohastatud meetodid EKP veebilehel.

Euro viitekursside kehtestamise lõpetamine

- Võib osutada vajalikuks lõpetada mõne euro viitekursi kehtestamine ja avaldamine. Selle põhjuseks võivad olla välistegurid, mille üle EKP-I puudub kontroll, nagu turustruktuuri muutus või kättesaadavate andmete kvaliteedi halvenemine. Võimaluse korral ja ajalisi piiranguid arvestades arutatakse võimalikku kursi kehtestamise lõpetamist turuoperatsioonide komitees ja selle kiidab heaks EKP. EKP uurib, kas on olemas usaldusväärset alternatiivi, mis kajastaks jätkuvalt kehtivaid turutingimusi. Kui leitakse usaldusväärne alternatiiv, hindab EKP selle elujõulisust. Kui viitekursi kehtestamise lõpetamine on vältimatu, teavitab EKP sellest asjakohaselt üldsust.
- Euro viitekursside kehtestamise lõpetamise protsess on järgmine:
 - 1) vaadatakse läbi asjaolud ja hinnatakse elujõulise alternatiivi olemasolu;
 - 2) võimaluse korral konsulteeritakse peamiste sidusrühmadega ja arvestatakse tagasisidega, mis võib hõlbustada elujõulise lahenduse leidmist;
 - 3) võimaluse korral teavitatakse avalikkust euro viitekursi kehtestamise kavandatavast lõpetamisest;
 - 4) lõpetatakse vastava euro viitekursi avaldamine.
- Sellisel juhul jätkab EKP korrapäraselt turu jälgimist ja andmete kättesaadavuse hindamist, et teha kindlaks, kas taastada kõnealuse euro viitekursi kehtestamine.
- EKP-I võib tekkida vajadus lõpetada mõne viitekursi kehtestamine kiireloomuliselt, et kaitsta kursside usaldusväarsust ja korrektsust. Sel juhul otsustab viitekursi kehtestamise lõpetamise EKP ja turuoperatsioonide komitee vaatab selle läbi pärast otsuse jõustumist.
- EKP väärtustab kõiki lepinguid, milles viidatakse kõnealusele viitekursile. Lisaks on viitekursi kehtestamise meetodite olulise muutmise või selle lõpetamise puhuks sätestatud kindel tegevuskava.

Avalikkuse tagasiside menetlus

- EKP eesmärk on tagada, et avaldatud euro viitekursid kajastaksid kell 14.15 (Kesk-Euroopa aja järgi) kehtivaid turutingimusi.
- Avalikkuse tagasiside on igasugune rahulolematuse väljendus seoses euro viitekursside avaldamise või mitteavaldamisega, või palve kontrollida ja kinnitada avaldatud kursside korrektsust. EKP suhtub avalikkuse tagasisidesse tõsiselt ja on seadnud eesmärgiks vastata asjakohaselt ja põhjalikult. Otsus uurida avalikkuse tagasisidet või sellise uurimise tulemus ei tähenda mingil juhul, et EKP võtab teatud seisukoha avaldatud kursside korrektsuse suhtes.

- Taotlusi lisada viitekurside loetellu uus vahetuskurss või taastada varem peatatud kursi avaldamine ei käsitleta avalikkuse tagasisidena ja need lükatakse tagasi edasise uurimiseta.
- Turuoperatsioonide komitee võib hinnata eespool kirjeldatud avalikkuse tagasisidet. See õigus võidakse anda komitee esimehele, kes võib omakorda anda selle üle enda valitud EKP töötajatele.
- Vajaduse korral teeb EKP koostööd asjaomase riigi keskpangaga, et lahendada kerkinud küsimusi. Kui avalikkuse tagasiside esitatakse teistele osalejatele, edastatakse see kohe EKP-le.
- EKP registreerib saadud tagasiside, sealhulgas teiste osalejate kaudu saadud tagasiside, ja säilitab andmeid vähemalt viis aastat.

6 Euro viitekurside taasavaldamine

- Teatud juhtudel võib olla vajalik, et EKP parandaks või avaldaks teatud viitekursse pärast nende avaldamist uuesti.
- Peamised põhjused, miks EKP võib pidada vajalikuks mingit kurssi parandada või uuesti avaldada, on järgmised: i) EKP siseprotsessid või ii) avalikkuse tagasiside menetlus.
- Euro viitekurside võimaliku taasavaldamise protsess on järgmine:
 - EKP töötajad vaatavad läbi ja uurivad, kas avalikkuse tagasiside kaudu või muul viisil tehtud ettepanekud kursside muutmiseks või taasavaldamiseks on asjakohased.
 - EKP turuoperatsioonide peadirektoril on õigus ainuisikuliselt otsustada, kas muudatus või taasavaldamise taotlus on antud olukorras asjakohane. Kui seda peetakse asjakohaseks, vaatab turuoperatsioonide komitee paranduse või taasavaldamise läbi pärast selle rakendumist.
 - EKP-l võib tekkida vajadus kiiresti parandada teatud euro viitekursi või see kiiresti taasavaldada. Selle otsustab EKP. Turuoperatsioonide komitee vaatab need otsused läbi jõustumise järel.
 - Võimaluse korral teavitab EKP avalikkust võimaliku vea uurimisest euro viitekursides. Kui viga tuvastatakse kiiresti, ei pruugita avalikkust sellest iga kord teavitada.
 - Kui seda peetakse asjakohaseks, avaldatakse vastav viitekurss uuesti ja teavitatakse sellest avalikkust, lisades lühida selgituse.
- Mingil tingimusel ei paranda EKP ega avalda viitekursi uuesti pärast sama vääringu vahetuskursi avaldamist järgmisel tööpäeval. Tööpäevaks loetakse päeva, mil TARGET2 süsteem toimib.

- Andmeid euro viitekursside parandamise või taasavaldamise kohta säilitatakse vähemalt viis aastat.